

Exodus

1. Inleiding:

Het woord Exodus betekent uittocht. De Hebreeuwse benaming voor het boek is (we eleh shemoth) “dit nu zijn de namen”. De beginwoorden van het boek. Het woord Exodus is afkomstig van de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament, die de naam Exodos (uittocht) gebruikt, naar het algemeen onderwerp van het boek.

2 Indeling:

Het boek Exodus begint met de ellende van de slavernij en de daarmee verbonden dreiging van ondergang en verwoesting.

De hoofdboodschap van het boek is de verlossing, bevrijding en aanneming van het volk Israël als Gods volk.

God bevrijdt Zijn volk uit de slavernij van Egypte ter vervulling van Zijn verbond met Abraham, Isaak en Jacob (Gen. 15:13-19). Daarna sluit God met dit bevrijde volk een verbond. De tien geboden (of de tien woorden) beginnen ook zo: “Ik ben de HERE, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, geleid heb.”

Gods verlossing is echter niet alleen een verlossing van, maar ook een verlossing tot. Ex. 19:5-6 zegt het als volgt: “Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en Mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij toe. En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk.”

In het Nieuwe testament wordt de Exodus een beeld van onze verlossing van de zonde door Jezus Christus.

Het boek Exodus eindigt met het dienen en aanbidden van God en de ontmoeting met Zijn heerlijkheid.

3. Datering

De gebeurtenissen in Exodus worden volgens de bijbelse datering geplaatst rondom 1447 v. Chr. Het probleem is echter dat er in de Egyptische geschiedschrijving rondom 1447 v. Chr. geen dergelijke gebeurtenis die beschreven staat in Exodus (de plagen, de uittocht van het volk Israël, het omkomen van de farao en zijn leger) teruggevonden kan worden.

Het probleem: De reconstructie van de Egyptische geschiedenis maakt geen melding van de voorvallen van Exodus rond 1447 v Chr.

De oplossing: De reconstructie van de Egyptische geschiedenis is gebaseerd op het werk van Manetho, een Egyptische priester uit de derde eeuw voor Chr., die zijn geschiedenis schreef voor de Griekse heersers. Hij vermeldt het bestaan van 30 dynastieën. Later deelt men deze 30 dynastieën onder in drie grote rijken:

- Het Oude rijk van 3000 v Chr. tot 2050 v Chr.
- Het Middenrijk van 2050 tot 1750 v Chr. Het Middenrijk eindigt met “de uitbarsting van de hemelse toorn” onder farao Toetimaeus en de verovering van Egypte door de Hykos > Amalekieten.
- Het Nieuwe rijk van 1570 tot 655 v. Chr. Bekende farao’s in dit laatste rijk zijn: Thoetmosis, koningin Hatsjepsot, Amenhotep II en Toetanchamon.

Enkele opmerkingen bij deze indeling:

1. Manetho had er alle belang bij dat de Griekse bezetting zou geloven dat de Egyptische geschiedenis machtig en heerlijk was. Verscheidene historici geloven dan ook dat de indeling van de Egyptische geschiedenis over een veel te lange tijdsperiode loopt.
2. De Egyptenaren hadden een Astronomische telling. Hun telling was gebaseerd op een zonnejaar van 365 dagen per jaar. De Israëlieten, Babyloniërs en de overige volken van het Midden-Oosten hadden een maandjaar van 354 dagen.
3. De liberale geschiedschrijving vindt het niet zo’n probleem dat de gebeurtenissen van Exodus niet terug te vinden zijn in de Egyptische geschiedschrijving, daar ze aannemen dat Israël een klein bedoeïenvolk was van hooguit 5.000 mensen.

Tevens geloven ze dat de plagen beschreven in Exodus niet volledig letterlijk moeten opgevat worden. Er zullen wel enkele kosmische rampen hebben plaatsgevonden, maar niet in die mate dat het Egyptische rijk er onder geleden heeft.

Er is slechts één conclusie mogelijk: De aanvaarde Egyptische indeling klopt niet. Immanuël Velikovsky, een jood van Russische afkomst, heeft in zijn boek: “Eeuwen in chaos” vanuit de bijbelse datering de Egyptische chronologie opgebouwd. Hij heeft de verbinding gevonden tussen de Egyptische geschiedenis en de bijbelse uittocht.

Velikovsky staft zijn beredenering aan volgende bronnen:

- Papyrus Ipoewer (museum van Leiden) Dit papyrus vertelt over een geweldige ramp die Egypte volledig maatschappelijk ontredert. Het beschrijft de opstand van slaven en de verdwijning van de farao op een wel heel merkwaardige manier.
- Ermitage Papyrus (museum van Leningrad) Beschrijft dezelfde geschiedenis.
- De schrijn van El-Arish Beschrijft dezelfde gebeurtenis. Noemt dat de farao omkomt in het water. De naam van de farao is Thom.

De farao van de uittocht uit Egypte is Farao Thom of Toetimaeus. (Eén van de steden die Israël bouwde was Pi-Thom Ex. 1:11, de verblijfplaats van farao Thom).

De uittocht was zo ingrijpend dat het de ondergang van het Egyptische Middenrijk tot gevolg had. De ondergang van het middenrijk moeten we daarom dateren in het jaar 1447 v Chr. En niet in 1650 v. Ch. Daar de Hyksos meer dan 400 jaar geregeerd hebben begint het Nieuwe rijk niet omstreeks 1570, maar waarschijnlijk rond 1030 v Chr.

> De 10 plagen en de uittocht uit Egypte veroorzaakte de verwoesting van het Egyptische rijk en stelde de Huksos in staat het land in te nemen.

4. De onderdrukking, Mozes' opvoeding

4.1 De onderdrukking

In Genesis was er een vriendschappelijke verhouding tussen de farao van Egypte en Israël. Jozef was onderkoning en een invloedrijk man. Na zijn dood volgden er twee bijzondere ontwikkelingen:

- Een snelle uitbreiding van het volk Israël. God zegende zijn volk. Hij gaf hun buitengewone fysieke kracht (Ex. 1:19). En was met hen (Ex. 1:20-21). Het volk vreesde God en leefde met God. God is het die groei geeft, ook binnen de gemeente. Maar Hij doet dit niet los van ons. Hoe is onze houding? Hier volgen enkele kenmerken van een God vrezend christen:
 - Bid voor zijn eigen gemeente en streek.
 - Staat op Gods beloften, heeft een grote verwachting van God.
 - Leidt een geheiligd en rein leven.
 - Blinkt uit in geloof, oprechtheid, gebed en lofprijzing.
 - Heeft liefde voor Gods gemeente en de verloren zielen in zijn omgeving.
- Staatkundige verandering. Er is een nieuwe dynastie die Israël als bedreiging ziet.

De nieuwe farao heeft twee beweegredenen om Israël te onderdrukken:

- Angst dat Israël zal overheersen (Ex. 1:9). Israël was namelijk een volk van ongeveer 2 à 3 miljoen mensen (zie Num. 1: 46-47).
- Eigengerichtheid en de wens om een ambitieus bouwplan te verwezenlijken (Ex. 1:10-12)

Ondanks de onderdrukkingen neemt Israël in aantal toe. Er volgen verdere negatieve ontwikkelingen: Mishandeling, harde slavenarbeid en uiteindelijk volkeren moord.

2.2 De geboorte en de ontwikkeling van Mozes.

Mozes wordt op een bijzondere manier gered van de dood en wordt door de dochter van farao aangenomen als haar zoon. Mozes kreeg een opvoeding als prins van Egypte en werd onderwezen in de Egyptische wijsheid. (vgl. Hand. 7:22)

Als Mozes 40 jaar oud is, komt er een keerpunt in zijn leven. Hij moet kiezen. Of als machtig en invloedrijk Egyptenaar door het leven gaan of als Israëliet door het leven gaan. Mozes kiest voor Gods weg. Hij wordt bewogen met het lot van de Israëlieten en dood een Egyptenaar (vgl. Hand. 7:23-25). Mozes beseft dat God een speciale opdracht voor hem heeft. Maar God wil hem eerst voorbereiden op zijn taak. Hij wil Mozes behoeden om uit eigen kracht en inzicht te handelen. Mozes moet vluchten en komt in Midian terecht.

In Midian verblijft Mozes opnieuw 40 jaar. Hij trouwt er met Sippora en krijgt er twee zonen. Hij was herder en God leerde hem voor de dieren te zorgen. Toen God hem uiteindelijk riep was hij niet meer bereid om Israël te verlossen. Zijn eigengerichte macht en eer waren verbroken.

De man die de verlossing in eigen kracht wilde bewerken is de meest zachtmoedige man geworden (vgl. Num. 12:3)

2.3 De roeping en de zending van Mozes

De roeping van Mozes vindt plaats bij de berg Horeb, waar later Gods geweldige openbaring zal plaatsvinden. Deze roeping gaat gepaard met een heel bijzondere verschijning: een brandende braamstruik die niet verbrand. God is voor de gelovigen geen verterend vuur. Als God iemand roept laat Hij eerst Zijn heerlijkheid, heiligheid en almacht zien.

Ik vind het beeld van de brandende braamstruik een heel mooi beeld. Op zich is er niets bijzonders aan een braamstruik. Een braamstruik is een droge struik in de woestijn. Maar wanneer God met zijn heerlijkheid over deze struik komt is het een heel bijzondere struik. Zo is het ook met het leven van Mozes en met ons leven. Als mens zijn we vaak een verdorde struik, maar wanneer Gods heerlijkheid over ons komt zijn we heel bijzonder.

God wil ons telkens weer laten zien wie Hij is. Opdat wij mogen weten welk een bijzonder God we mogen dienen en naast ons staat.

God heeft voor Mozes een duidelijke opdracht: “Nu dan, ik zend u tot farao, om Mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte te leiden (Ex. 3:10)

Mozes heeft echter 5 bezwaren tegen deze opdracht:

1. **Bezwaar 1:** Wie ben ik?

Mozes kijkt allereerst naar zichzelf. Ben ik werkelijk bekwaam om deze opdracht uit te voeren? Wanneer hij naar zichzelf kijkt moet hij toegeven dat, menselijk gesproken, hij totaal niet bekwaam is.

Gods antwoord: Ik ben met u!

Dit is de grootste toezegging die we kunnen krijgen. De grote, machtige en eeuwige God is met ons (vgl. Math. 28:20). Wat kan een mens en/of de boze machten mij doen. Toch wil dit niet zeggen dat ons leven over een leien dakje zal lopen, denk maar aan Mozes, aan wat hij allemaal met het volk in de woestijn moest doormaken.

2. **Bezwaar 2:** Wie bent U, wiens naam moet ik bekend maken?

Gods antwoord: Ik ben die Ik ben.

Wat God wil uitdrukken is: De eeuwige is met u. Ik ben er altijd geweest, Ik zal er altijd zijn.

Gods eeuwigheid onderscheidt Hem van alles en iedereen.

3. **Bezwaar 3:** Gebrek aan gezag

De mensen zullen niet naar me luisteren.

Gods antwoord: God rust toe met gezag:

Verandering van de stok in een slang en de slang in een stok.

De slang staat symbool voor de macht van satan en de Egyptische macht.

Melaatsheid: Teken van reiniging van de zonde.

Nijlwater wordt bloed: Macht over de hoofdgod van Egypte.

4. **Bezwaar 4:** Gebrek aan welsprekendheid.

5. **Bezwaar 5:** Zend iemand anders.

Hier zien we duidelijk de motivatie van Mozes, hij heeft geen zin, hij wil niet door God gebruikt worden.

Gods antwoord:

God wordt boos: Geen onzin, Mozes, Ik zend je!

God geeft de hulp van Aäron om Mozes tegemoet te komen.

Reiniging van de bevrijder.

Als Mozes samen met zijn vrouw en zonen naar Egypte reist komt God hem tegen en zoekt hem te doden. De oorzaak ligt in het feit dat de zonen van Mozes niet besneden zijn. Mozes had God niet volkomen geheiligd in zijn leven. Zipora wist direct wat er aan de hand was en besnijdt haar beide zonen. De besnijdenis was het teken van het verbond met God. Een dienaar van God moet ook binnen zijn privé-leven volkomen rein en afhankelijk van God staan.

De bevrijder als man van gebed.

De geestelijke persoonlijkheid van Mozes komt vooral tot uiting als er moeilijkheden, weerstand en teleurstellingen op zijn pad komen. Mozes gaat direct naar God en stort zijn hart uit !

Voorbeeld Ex. 5:22-24

